

Łódź, dnia 4.07. 2022 r.

Dr hab. Iwona Jażdżewska prof. UŁ
Instytut Geografii Miast, Turyzmu i Geoinformacji
Wydział Nauk Geograficznych
Uniwersytet Łódzki

Recenzja osiągnięć naukowych dr Michała Rzeszewskiego

w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego

w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna prowadzonym przez Radę Naukową Dyscypliny Geografia Społeczno-Ekonomiczna i Gospodarka Przestrzenna Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu

1. Podstawy formalno-prawne sporządzenia recenzji

Podstawę prawną sporządzenia recenzji stanowi pismo prof. dra hab. Pawła Churskiego Przewodniczącego Rady Naukowej Dyscypliny Geografia Społeczno-Ekonomiczna i Gospodarka Przestrzenna Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, w którym poinformował o powołaniu mnie na recenzenta w przewodzie habilitacyjnym dr Michała Rzeszewskiego. Powołanie jest zgodne z wynikiem Uchwały nr 023/2021/2022 Rady Naukowej Dyscypliny Geografia Społeczno-Ekonomiczna i Gospodarka Przestrzenna z dnia 14 kwietnia 2021r. w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr. Michałowi Rzeszewskiemu w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna, wszczętej w dniu 14 grudnia 2021 r. Ocena recenzenta jest zgodna z wymaganiami określonymi w art. 219 ust. 1 pkt 2, Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce [Dz. U. poz. 1668].

Dokumentację wraz z pismem Przewodniczącego Rady Naukowej Dyscypliny Geografia Społeczno-Ekonomiczna i Gospodarka Przestrzenna Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu odebrałam 9 maja 2022 r. i obejmuje ona wniosek dra Michała Rzeszewskiego z dnia 13.12.2021 r. o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna wraz załącznikami:

- załącznik nr 1 dane wnioskodawcy;
- załącznik nr 2 – skan dokumentu potwierdzającego posiadanie stopnia doktora nauk o Ziemi w zakresie geografii z 7 czerwca 2011 r. ;
- załącznik nr 3 - autoreferat w języku polskim (44 strony) przedstawiający opis kariery zawodowej, dorobku oraz osiągnięć w pracy naukowo-badawczej, zawierający w szczególności:
  - informacje o posiadanych dyplomach, stopniach naukowych – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej;
  - informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych,
  - omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dn. 20 lipca 2018r. ust. 1, pkt. 2 Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce [Dz. U. poz. 1668], w tym: spis publikacji wchodzących w skład osiągnięcia naukowego wraz z określeniem indywidualnego wkładu, merytoryczny opis osiągnięcia naukowego, opis pozostałego dorobku, wskaźniki ilościowe i naukometryczne dorobku, spis literatury;
  - informacje o wykazaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej;
  - informacje o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę;
- załącznik nr 4 – wykaz osiągnięć naukowych, stanowiących znaczny wkład w rozwój dyscypliny geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna, w szczególności:
  - informację o osiągnięciach naukowych albo artystycznych, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy, w tym cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych po tytule: „Wykorzystanie mediów przestrzennych w badaniach geograficznych”,
  - informacje o aktywności naukowej albo artystycznej, w tym: wykaz opublikowanych monografii naukowych, wykaz opublikowanych rozdziałów w monografiach naukowych, wykaz opublikowanych artykułów w czasopiśmie naukowych, informacje o wystąpieniach na krajowych lub międzynarodowych konferencjach naukowych, informacje o udziale w komitetach organizacyjnych i naukowych konferencji krajowych lub międzynarodowych, informacje

o uczestnictwie w pracach zespołów badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych, członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych, informacja o odbytych stażach w instytucjach naukowych, informacja o recenzowanych pracach naukowych, informacja o udziale w zespołach badawczych, informacja o uczestnictwie w zespołach oceniających wnioski o finansowanie badań;

- informacje o współpracy z otoczeniem społecznym i gospodarczym (współpraca z sektorem gospodarczym, ekspertyzy lub inne opracowania wykonane na zamówienie instytucji publicznych lub przedsiębiorców),
- informacje naukometyczne.

— załącznik nr 5– pięć oświadczeń współautorów i jeden autora wniosku rozdziałów w monografiach i artykułów naukowych;

— załącznik nr 6 – kopie publikacji wchodzących w skład osiągnięcia.

Dostarczona przez wnioskodawcę dokumentacja pod względem formalnym i merytorycznym została przygotowana rzetelnie. Jednocześnie oświadczam, iż nie jestem współautorką żadnej z publikacji, ani recenzentem w procesach wydawniczych publikacji przedłożonych mi do recenzji.

2. Podstawowe informacje o przebiegu pracy naukowo-badawczej dra Michała Rzeszewskiego

Dr Michał Rzeszewski swoje studia oraz pracę naukowo-badawczą związał z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 2006 roku uzyskał tytuł **magistra geografii** (specjalność: kształtowanie środowiska przyrodniczego). Pod kierunkiem prof. dr hab. Karola Rotnickiego napisał i obronił pracę magisterską pt. *Ocena zagrożenia w otoczenia Zalewu Szczecińskiego i wybrzeży Zatoki Pomorskiej wskutek przyspieszonego wzrostu poziomu Bałtyku południowego; kwantyfikacja zagrożonych zasobów środowiska i scenariusze spodziewanych zmian* (recenzent prof. dr hab. Bolesław Nowaczyk). Opiekę naukową nad pracą doktorską prowadził prof. dr hab. Karol Rotnicki. Zakończyła się ona uzyskaniem w 2011 r. stopnia naukowego **doktora nauk o Ziemi w zakresie geografii**, na podstawie pracy pt. *Wpływ przyspieszonego wzrostu poziomu morza na zmiany chemizmu i natężenie akumulacji*

osadów geosystemów delt wstecznych środkowego wybrzeża południowego Bałtyku (recenzentami byli prof. dr hab. Ryszard Borówka i prof. dr hab. Mirosław Makohonienko).

Otrzymany przez Habilitanta w 2011 r. tytuł doktora spełnia pierwszy warunek nadania stopnia doktora habilitowanego wg Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Na podstawie autoreferatu można dowiedzieć się, że pracę zawodową Habilitant rozpoczął (2010-2011) jako wykładowca w Instytucie Geoekologii i Geoinformacji Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Po uzyskaniu stopnia doktora w 2011 r. został zatrudniony na stanowisku adiunkta w Zakładzie Zachowań Przestrzennych Człowieka, Instytucie Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie pracuje do chwili składania wniosku.

Oznacza to, że Habilitant w trakcie pracy zawodowej nie tylko zmienił jednostkę Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych ale i dziedzinę oraz dyscyplinę naukową wg najnowszego podziału na dyscypliny z 2018 (dyscyplina nauki o Ziemi i środowisku - dziedzina nauk ścisłych i przyrodniczych na dyscyplinę geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna - dziedzina nauk społecznych).

Wniosek był składany przez Habilitanta 13 grudnia 2021 r. Wydaje mi się, że istnieją pewne niedopatrzania w oświadczeniu Habilitanta, gdyż w 2019 r. przekształcono Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu na dwa wydziały: Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej oraz Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych. Prośbę o ocenę dorobku Habilitanta otrzymałam od Rady Naukowej Dyscypliny Geografia Społeczno-Ekonomiczna i Gospodarka Przestrzenna Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Z tego powodu pozwoliłam sobie sprawdzić zatrudnienie Habilitanta. Wg oficjalnej strony <https://wgseigp.amu.edu.pl/> Pan Dr Michał Rzeszowski pracuje obecnie na Wydziale Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej w Pracowni Geografii Krytycznej, którą kieruje.

Wykazany w przedłożonych materiałach dorobek publikacyjny obejmuje 33 pozycje. Przed uzyskaniem tytułu doktora Habilitant opublikował sześć rozdziałów w monografiach naukowych oraz jeden artykuł.

Po uzyskaniu tytułu doktora ukazały się 26 prac a wśród nich: trzy współautorskie monografie naukowe, dwa współautorskie rozdziały w monografiach naukowych oraz

dwadzieścia artykułów naukowych, z których 7 stanowi podstawę do nadania tytułu doktora habilitowanego. Prace naukowe opublikowane po uzyskaniu doktora są widoczne w wielu wartościowych czasopismach naukowych zarówno krajowych (Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna, Sprawozdania Archeologiczne, Studia Miejskie, Studia Socjologiczne, Studia Regionalne i Lokalne, Turyzm, Quaestiones Geographicae) jak i zagranicznych (Applied Geography, Cartography and Geographic Information Science, Cities, Hungarian Geographical Bulletin, ISPRS International Journal of Geo-Information, Journal of Planning Education and Research, Sedimentary Geology, Tourism Management, Quaternary Research). Tylko trzy spośród dwudziestu sześciu prac są autorstwa Dra Michała Rzeszowskiego, pozostałe są współautorskie. Niestety Habilitant nie podał roli i swojego udziału w tych publikacjach. Recenzentka docenia prace współautorskie ale pewien niepokój budzi fakt, że połowa z nich (13) powstała w zespole: Kotus, Sowada, Ewertowski, czyli zespołu Pracowni Geografii Krytycznej UAM, kierowanej obecnie przez Habilitanta (nazwisko autora Rzeszewski pojawia się tylko dwa razy jako pierwszy autor). Jako cenną uważam publikację z absolwentem geoinformacji Matuszem Orylskim w czasopiśmie ISPRS International Journal of Geo-Information.

Dr Michał Rzeszewski kilkakrotnie każdego roku występował na konferencjach naukowych zarówno krajowych jak i międzynarodowych. Po uzyskaniu stopnia doktora odnotowano 29 wystąpień (dziewięć razy jako jedyny autor, w tym w jednej zagranicznej). Organizatorzy, miejsca i kierunki konferencji zagranicznych, które wskazał Habilitant są imponujące: Seattle, Kopenhaga, Birmingham, Nowy Orlean (dwukrotnie) San Luis Obispo, Londyn (pięciokrotnie), San Francisco, Liverpool, Nowy Jork. Warto odnotować, że na jednej z zagranicznych konferencji RGS-IBG 2018 annual conference in Cardiff Habilitant organizował i prowadził sesję (wspólnie z Leightonem Evansem).

Habilitant podaje swoje wskaźniki bibliometryczne zarówno w oparciu o Web of Science, Scopus jak i Google Scholar. Liczba cytowań z różnych źródeł jest odmienna, dobrze, że mamy okazję do ich porównania. Przykładowo liczba cytowań wynosi: wg Web of Knowledge – 171, Scopus – 153, Google Scholar – 493. Najwięcej cytowań ma publikacja z pierwszego etapu kariery naukowej Habilitanta z dziedziny nauk o Ziemi (Witold Szczuciński, Mikołaj Kokociński, Michał Rzeszewski, Catherine Chagué-Goff, Mario Cachão, Kazuhisa Goto, Daisuke Sugawara, *Sediment sources and sedimentation processes of 2011 Tohoku-oki tsunami deposits on the Sendai Plain, Japan — Insights from diatoms, nannoliths and grain size distribution*, Sedimentary Geology, Volume 282, 2012, p. 40-56)

wg Scopus – 120, Google Scholar – 181 (stan na 30 czerwca 2022).

Mam pewne wątpliwości czy dorobek, oraz wskaźniki bibliometryczne z dyscypliny nauki o Ziemi powinnam brać pod uwagę przy ocenie dorobku naukowego kandydata na stopień w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna. Jednak nawet po odjęciu cytowań prac z dyscypliny nauki o Ziemi, wskaźniki bibliometryczne są wysokie i godne podkreślenia. Najwięcej cytowań 10 i więcej w Scopus (poza przytoczoną powyżej) mają prace Habilitanta:

- **Rzeszewski, M.,** Kotus, J., 2019. Usability and usefulness of internet mapping platforms in participatory spatial planning. *Applied Geography* 103, 56–69. Scopus 24 , Google Scholar 48;
- Kotus, J., **Rzeszewski, M.,** Ewertowski, W., 2015. Tourists in the spatial structures of a big Polish city: Development of an uncontrolled patchwork or concentric spheres? *Tourism Management*, 50, 98–110 Scopus 18 , Google Scholar 33;
- Kotus, J., **Rzeszewski, M.,** 2013. Between disorder and livability. Case of one street in postsocialist city. *Cities* 32, 123–134 Scopus 12 , Google Scholar 25;
- **Rzeszewski, M.,** Beluch, L., 2017. Spatial Characteristics of Twitter Users—Toward the Understanding of Geosocial Media Production. *ISPRS International Journal of Geo-Information* 6, 236. Scopus 11 , Google Scholar 19;
- **Rzeszewski, M.,** 2018. Geosocial capta in geographical research – a critical analysis. *Cartography and Geographic Information Science* 18–30. Scopus 10 , Google Scholar 22.

Na uwagę zasługuje aktywność Habilitanta w projektach finansowanych w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych. Był on kierownikiem pięciu projektów finansowanych przez NCN lub IDUB oraz wykonawcą w trzech NCN i jednego Horizon 2020. Był też członkiem Panelu Ekspertów NCN w konkursie Preludium 2020.

Habilitant podejmuje też trud recenzowania licznych artykułów naukowych w krajowych i zagranicznych czasopismach naukowych.

3. Ocena osiągnięcia naukowego będącego przedmiotem postępowania

habilitacyjnego

Jako podstawę oceny dorobku naukowego spełniającego drugi warunek postępowania Habilitant przedstawił cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych po tytule: *Wykorzystanie mediów przestrzennych w badaniach geograficznych*. Są to wg daty powstania:

1. **Rzeszewski, M.**, Evans, L., 2020. Virtual place during quarantine – a curious case of VRChat. *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*, 57–75.
2. Kotus, J., **Rzeszewski, M.**, 2020. Online Mapping Platforms: Between Citizen-Oriented and Research-Focused Tools of Participation? *Journal of Planning Education and Research*.
3. **Rzeszewski, M.**, Kotus, J., 2019. Usability and usefulness of internet mapping platforms in participatory spatial planning. *Applied Geography* 103, 56–69
4. **Rzeszewski, M.**, 2018. Geosocial capta in geographical research – a critical analysis. *Cartography and Geographic Information Science* 18–30.
5. **Rzeszewski, M.**, Luczys, P., 2018. Care, Indifference and Anxiety—Attitudes toward Location Data in Everyday Life. *ISPRS International Journal of Geo-Information* 7, 383.
6. **Rzeszewski, M.**, Beluch, L., 2017. Spatial Characteristics of Twitter Users—Toward the Understanding of Geosocial Media Production. *ISPRS International Journal of Geo-Information* 6, 236.
7. **Rzeszewski, M.**, 2015. Cyberpejzaż miasta w trakcie mega wydarzenia: Poznań, Euro 2012 i Twitter. *Studia Regionalne i Lokalne*, (59), 123–137.

Cykl publikacji został przez Habilitanta skomentowany w rozdziale 4.2 autoreferatu, w którym Autor stwierdza, że „zestaw publikacji ulokowany jest w głównej mierze na styku nurtów teoretycznych: mediów przestrzennych, mediów geospołecznościowych i podejścia krytycznego w systemach informacji geograficznej (*Critical GIS*) oraz metodologii badań geografii społeczno-ekonomicznej i geografii cyfrowej. Następnie uzasadnia tę wypowiedź, ilustrując ją rycinami 1 i 2.

Według recenzentki cyfrowe media przestrzenne w badaniach geograficznych są częścią wspólną wymienionych powyżej nurtów a nie są ulokowane na styku jak napisał Autor. Na styku mówimy wg Słownika Języka Polskiego „o jakichś przedmiotach: przylegając do siebie krawędziami” (podobnie jak w geometrii). Ponadto rycina 1 potwierdza fakt, że Autorowi chodziło o część wspólną. Autor traktuje w tekście jako synonimy pojęcia media przestrzenne

i cyfrowe media przestrzenne. Uważam, że nie są one synonimami i należałoby to wyjaśnić na wstępie.

Autor omawia pokrótce nurty teoretyczne, do których odnosi się w swoich publikacjach poddanych ocenie recenzenta. Widać dużą wiedzę i znajomość literatury krajowej a w szczególności zagranicznej podejmującej tę tematykę. Szeroko omawia zagadnienia mediów geospołecznościowych a także możliwości ich wykorzystania w badaniach geograficznych, następnie przechodzi omówienia cyfrowych mediów przestrzennych i nowych zagadnień teoretycznych jakie pojawiły się w ostatnich latach (np. geografia Internetu, neogeografia). Na zakończenie Autor odniósł się do nurtu krytycznego podejścia do SIG. Jest to bardzo ciekawy aspekt badań porównywany w literaturze do krytyki rewolucji ilościowej w geografii.

Czwartym nurtem uwzględnionym przez Habilitanta w treści wstępu (4.2) i na wykresie była 1 metodologii badań geografii społeczno-ekonomicznej. Niestety, ale nie odniósł się do niej w opisie „styków” z omawianymi wcześniej nurtami teoretycznymi.

Generalne uwagi do tej części autoreferatu są następujące:

1. Habilitant ma odpowiednie podłoże teoretyczne w zakresie trzech pierwszych nurtów teoretycznych, o których wspomina na wstępie tj.: mediów przestrzennych, mediów geospołecznościowych i podejścia krytycznego w Systemach Informacji Geograficznej;
2. Brak odniesień do metodologii badań geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej, w której Habilitant stara się o stopień naukowy (Są one jedynie widoczne jako przykłady w poprzednich nurtach).
3. Występują pewne nieścisłości w terminologii, np. kiedy Autor pisze o mediach przestrzennych lub cyfrowych mediach przestrzennych, czy media geospołecznościowe znaczą to samo co geospołecznościowe;
4. Brakuje wskazania głównego celu badań, którego wynikiem jest zaprezentowany cykl publikacji;
5. Cykl poddany ocenie powinien mieć tytuł *Wykorzystanie cyfrowych mediów przestrzennych w badaniach w geograficznych* lub bardziej precyzyjnie *w geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarce przestrzennej*.

Cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych poddanych ocenie obejmuje siedem artykułów, które zostały pogrupowane przez Habilitanta na trzy kategorie tematyczne. Będą one omówione w kolejności podanej przez Habilitanta w autoreferacie.

Pierwsza kategoria nazwana została „**Media przestrzenne jako cyfrowa reprezentacja miejsca**” i zawiera dwie publikacje:

Rzeszewski, M., 2015. *Cyberpejzaż miasta w trakcie megawydarzenia: Poznań, Euro2012 i Twitter*. *Studia Regionalne i Lokalne*, (59), 123–137..

Rzeszewski, M., Evans, L., 2020. Virtual place during quarantine – a curious case of VRChat. *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*, 57–75

Cyfrowe media przestrzenne są ukazane jako cyfrowe media społecznościowe, w których przestrzeń może być rozumiana jako materialna lokalizacja np. w Poznaniu lub wirtualna generowana cyfrowo poprzez technologię *VR - virtual reality*. Artykuły dają dobre podstawy do innych badań społecznych i dyskusji na temat możliwości badawczych mediów społecznościowych w geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarce przestrzennej, na przykład rzeczywistych lub wirtualnych zachowań przestrzennych a także wizerunku miasta.

Druga kategoria nosi tytuł **Media przestrzenne jako narzędzie planowania przestrzennego i zawiera dwie pozycje:**

Rzeszewski, M., Kotus, J., 2019. Usability and usefulness of internet mapping platforms in participatory spatial planning. *Applied Geography* 103, 56–69.

Kotus, J., Rzeszewski, M., 2020. Online Mapping Platforms: Between Citizen-Oriented and Research-Focused Tools of Participation? *Journal of Planning Education and Research*

Z punktu widzenia geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej prezentowane artykuły odnoszą się do planowania przestrzennego, a w szczególności jednego z elementów planowania a mianowicie partycypacji społecznej. Autorzy zajęli się możliwościami wykorzystania mapowych platform internetowych jako narzędzia możliwego do wykorzystania w dyskusji pomiędzy mieszkańcami a planistami na temat planów zagospodarowania przestrzennego. Zbadali oni m.in. użyteczność map internetowych ich percepcja wśród użytkowników. Wyniki są bardzo interesujące, gdyż odbiegały od stereotypowych schematów np. wpływu wieku użytkowników na wyniki uzyskane ze ich wskazań, a także powierzchniowych relacji społecznych tworzonych przy nieodpowiednim użyciu technologii. Interesujący jest również wniosek, że niewyszkoleni użytkownicy mediów

społecznościowych nie są w stanie produkować informacji przestrzenną w zadowalającej jakości. Można ten wniosek odnieść nie tylko to PPGIS ale również szerzej.

Trzecia kategoria skupia uwagę na **Mediach przestrzennych jako źródłach danych w geografii społeczno-ekonomicznej**.

Rzeszewski, M., Beluch, L., 2017. Spatial Characteristics of Twitter Users—Toward the Understanding of Geosocial Media Production. *ISPRS International Journal of Geo-Information* 6, 236

Rzeszewski, M., Luczys, P., 2018. Care, Indifference and Anxiety—Attitudes toward Location Data in Everyday Life. *ISPRS International Journal of Geo-Information* 7, 383.

Rzeszewski, M., 2018. Geosocial capta in geographical research – a critical analysis. *Cartography and Geographic Information Science* 18–30.

Trzy artykuły zaprezentowane w ramach trzeciej kategorii są niezwykle ważne z punktu widzenia geografii społeczno-ekonomicznej. Ich lektura przybliży wieloaspektowość tych danych oraz potrzebę zrozumienia ich specyfiki. Autor podchodzi krytycznie do jakości danych z mediów geospołecznościowych i możliwości ich wykorzystania w badaniach naukowych. Zwraca uwagę na temat kilku kwestii:

- Reprezentatywności tych danych;
- Struktury społeczno-przestrzennej użytkowników mediów;
- Kontekstów kulturowych, społecznych i przestrzennych użytkowników;
- Problemu wrażliwości danych i związanej z nim możliwości naruszenia indywidualnej prywatności;
- Postaw użytkowników wobec danych lokalizacyjnych;
- Specyfiki użytkowników serwisów np.: Twittera, Instagrama, Flickera;
- Różnic w sposobie produkcji mediów geospołecznościowych w odmiennych ekosystemach oprogramowania i cyfrowych usług.

Zagadnienia poruszane przez Habilitanta powinny być promowane wśród geografów, którzy zamierzają lub wykorzystują dane z serwisów geospołecznościowych, gdyż mogą oni uniknąć błędnych interpretacji danych i wyciągniętych na ich podstawie wniosków. Autor zwraca również uwagę, że oprócz pochodzenia oraz specyfiki omawianych danych należy mieć na uwadze procesy jakie zachodzą w mediach społecznościowych, które są niejasne i zmieniające się co może utrudniać ich prawidłowe wykorzystanie w nauce.

Podsumowując swoje osiągnięcia naukowe Habilitant wskazuje na wpływ powyższych publikacji na rozwój dyscypliny geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna. Zwraca On uwagę na to, że „Prezentowany cykl prac naukowych wiąże się całościowo z tematyką mediów przestrzennych jako źródła danych, narzędzia badawczego i przede wszystkim przedmiotu badań w geografii społeczno-ekonomicznej.

Uwagi i komentarze do osiągnięcia naukowego

Publikacje podane zaopiniowaniu przez recenzenta oceniam bardzo wysoko. Ich treść, wartość naukowa wnoszą nowe, interesujące teorie, tematy badawcze oraz dyskusję naukową. Czasopisma, w których były opublikowane mają wysoką rangę krajową (Studia Regionalne i Lokalne, Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna) jak i zagraniczną (Applied Geography, Cartography and Geographic Information Science, ISPRS International Journal of Geo-Information, Journal of Planning Education and Research). Wysoko cenię krytyczne podejście Habilitanta do możliwości wykorzystania cyfrowych danych pochodzących z mediów geospołecznościowych. Korzysta z nich z pełną świadomością ich zalet ale również ułomności.

Moje krytyczne uwagi dotyczą przede wszystkim komentarza Habilitanta zawartego w autoreferacie na temat osiągnięć naukowych przedstawionych recenzentowi i cyklu publikacji zgłoszonych do nadania tytułu doktora habilitowanego.

Zgadzam się z Habilitantem, że publikacje mają pozytywny wpływ na rozwój dyscypliny, w której ubiega się On o tytuł. Chciałabym jednak zwrócić uwagę, że w paragrafie 4.2 *Merytoryczny opis osiągnięcia naukowego* wspominał w rycinie 1 o **czterech** (media przestrzennych, media geospołecznościowych, podejście krytyczne w SIG oraz metodologia badań geografii społeczno-ekonomicznej) a w tekście omawiającym rycinę **trzech** nurtach teoretycznych (mediach przestrzennych, mediach geospołecznościowych i podejściu krytycznym w systemach informacji geograficznej (Critical GIS) oraz metodologii badań geografii społeczno-ekonomicznej i geografii cyfrowej).

Już na wstępie pojawiają się niejasności, w szczególności do rycin:

1. Brak geografii cyfrowej na rycinie 1,
2. Połączenie mediów geospołecznościowych z podejściem krytycznym w SIG w tekście (choć na rycinie są dwa odrębne obszary badań).

3. Cyfrowe media przestrzenne w badaniach geograficznych są częścią wspólną czterech nurtów teoretycznych, jednak nie wiadomo z jakiego powodu Autor wyciął fragment mediów przestrzennych z metodologii badań geografii społeczno-ekonomicznej;
4. Rozpoczęcie opisu od cyfrowych mediów przestrzennych bez komentarza czy są one tożsame z mediami przestrzennymi uważam za niejasne.

Zagadnienia lub nurty teoretyczne, o których Habilitant wspomniał (4.2) „ pozwolę sobie w skrótowy sposób zarysować wymienione wyżej nurty myślowe, składające się na kontekst prezentowanego osiągnięcia” nie są przez Niego omówione w całości. Trzy pierwsze tematy, które zawarł w rycinie 1 zostały przez Habilitanta szeroko omówione: media przestrzenne, media geospołecznościowe wraz z pochodzącymi z nich danymi oraz krytyka SIG. Część wspólna tych zagadnień z metodologią badań geografii społeczno-ekonomicznej nie została przez Habilitanta rozwinięta. Dopiero na sam koniec 4.2 pojawia się jedno zdanie Autora o mediach przestrzennych jako źródle danych, narzędziach badawczych i przede wszystkim przedmiocie badań w geografii społeczno-ekonomicznej. Nie mam wątpliwości, że tematyka mediów przestrzennych może i powinna być przedmiotem badań w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna, nawet śmiem twierdzić, że Habilitant właśnie takie badania prowadzi ale nie wyartykułował tego odpowiednio wcześniej na początku podrozdziału *Merytoryczny opis osiągnięcia naukowego*.

Jak wspomniano uprzednio, Habilitant ma szeroką znajomość literatury na temat mediów przestrzennych ale brakuje mi w Jego tekście pewnej dyskusji na tematy związane z mediami przestrzennymi a nawet z samym pojęciem media. W języku polskim media mają dwojakie znaczenie: instalacje w budynku lub mass media czyli środki masowego przekazu: prasa, radio, telewizja, Internet. Oczekiwałam od Habilitanta nie tylko znajomości literatury zagranicznej ale próby uporządkowania tej terminologii w Polsce. Zawłaszcza w kontekście przedmiotu badań. Zachęcam do tego w przyszłości.

Cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych poddanych został pogrupowany przez Habilitanta na trzy kategorie tematyczne: Media przestrzenne jako cyfrowa reprezentacja miejsca, Media przestrzenne jako narzędzie planowania przestrzennego, Media przestrzennych jako źródłach danych w geografii społeczno-ekonomicznej. Uważam, że Habilitant odpowiednio je pogrupował, ale rycina 2 jest dla recenzenta kontrowersyjna. Jeśli przyjąć, że szare koła oznaczają to samo co na rycinie 1 to można zadać kilka pytań:

- Czy w artykułach z grupy media przestrzenne jako cyfrowa reprezentacja miejsca nie było nawiązania do krytycznego SIG?

- Czy media przestrzenne nie były równocześnie źródłem danych geograficznych jak i narzędziem planowania przestrzennego?

Według recenzentki media przestrzenne były również podmiotem badań Habilitanta.

Podsumowując, rycina 2 nie ułatwia czytelnikowi zrozumienia intencji Autora, wręcz przeciwnie. Dobrane kolory mogą ale nie muszą oznaczać przenikanie się tematów, Brak w nich nawiązania do ryciny 1.

Posługiwanie się terminami z geometrii jak styki i część wspólna kilku zbiorów oraz odniesień angielskich terminów używanych w języku polskim nie należy do najlepszych stron Habilitanta.

Niezależnie od powyższych krytycznych uwag, **w mojej opinii cykl prac pod wspólnym tytułem *Wykorzystanie mediów przestrzennych w badaniach geograficznych* autorstwa Michała Rzeszewskiego spełnia wymagania ustawowe stawiane osiągnięciu naukowemu, wynikające z art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.**

4. Ocena pozostałych osiągnięć naukowych

Dorobek naukowy Habilitanta po uzyskaniu stopnia doktora ma szereg innowacyjnych i rozwijających dyscyplinę geografii społeczno-ekonomiczną i gospodarkę przestrzenną aspektów.

Najnowsze osiągnięcia naukowe Habilitant związał z badaniami **rozszerzonej rzeczywistości** w nurcie badań mediów przestrzennych. Wirtualną rzeczywistość (VR - *virtual reality*) jak i rozszerzoną rzeczywistość (AR - *augmented reality*) odnosił do geografii cyfrowej oraz badań społecznych postrzegania i percepcji przestrzeni oraz miejsc. We współautorskich artykułach z Leightonem Evansem (*Virtual place during quarantine – a curious case of VRChat*, 2020; *Being-there when there is not there: live performance, social VR and COVID-19*, 2022) oraz Mateuszem Orylskim (*Usability of WebXR Visualizations in Urban Planning*, 2021) przedstawił kilka ciekawych możliwości badań. Są to jedne z pierwszych tego typu prac naukach geograficznych, które mogą mieć również zastosowanie praktyczne np. planowaniu przestrzennym, geografii miast, turystyki i innych. Łączenie materialnej i wirtualnej przestrzeni w badaniach geograficznych wymagać będzie znajomości nie tylko technologii ale również wypracowania teorii i krytycznego podejścia do metod i uzyskanych wyników. Doświadczenie

Habilitanta daje nadzieję, że będzie ten nurt badań odpowiednio rozwijał w swojej karierze naukowej. Dobrze by było aby Habilitant w następnych latach uporządkował terminologię, teorie i metody na gruncie geografii z uwzględnieniem specyfiki języka polskiego.

Bardzo interesująca jest grupa prac naukowych z 2015 r. będących wynikiem współpracy z Jackiem Kotusem (kierownikiem grantu EBEH) na temat **zachowań przestrzennych turystów** w mieście (np. *Tourists in the spatial structures of a big Polish city: Development of an uncontrolled patchwork or concentric spheres?; Methodological triangulation in movement pattern research*). Doświadczenie Habilitanta w zakresie możliwości wykorzystania Systemów Informacji Geograficznej połączone z doświadczeniem kierownika projektu dało interesujące wyniki w zakresie geograficznych badań społecznych. Połączenie doświadczenia badawczego kilku geografów opublikowano w książce Kotus, J., Rzeszewski, M., & Bajerski, A. (2015). *Przyjezdni w strukturze miasta: Miasto wobec przyjezdnych: studenci i turyści w mieście w kontekście koncepcji "city users"*. Wysoko oceniam artykuł (*Applying 'Mixed Methods' In The Study Of Tourist Behaviours In The City – An Example Of Conceptualization And Application (Discursive Article)*), w którym zaprezentowali algorytm postępowania badawczego wg metody quasi-eksperymentu połączonego z wykorzystaniem technik rejestracji ruchu GPS oraz metod jakościowych badań socjologicznych.

Habilitant określa część swoich badań w nurcie **geografii krytycznej i systemów informacji geograficznej**. Jeśli dobrze zrozumiałam z autoreferatu geografia krytyczna odnosi się przede wszystkim do „spojrzenia na to w jaki sposób metody SIG i dane przestrzenne są wykorzystywane w praktyce i jakie skutki społeczne i kulturowe są tego rezultatem”. Jest bardzo ważny aspekt badań naukowych związanych z geoinformacją, podejmowany od lat wśród amerykańskich badaczy, zaś w Polsce rzadko spotykany.

Publikacje z tego nurtu pojawiają się u Habilitanta we współautorstwie z archeologką (*The InterSecT project—Mitigating barriers in the GIS usage in interdisciplinary archaeological research* 2013), geografami (*Problem harmonizacji i integracji danych w systemach informacji geograficznej na potrzeby oceny uwarunkowań rozwoju przestrzennego* 2013, *Czy więcej znaczy lepiej? Badania ilościowe w geografii społeczno-ekonomicznej ery Big Data* 2019, *Krytyczne wizje geografii i planowania – sposoby myślenia, praktyka badawcza, niezgoda i naukowy aktywizm* 2020). Uważam, że jedynie w trzeciej i czwartej z wymienionych publikacji można odnaleźć elementy krytyczne i pogłębioną dyskusję. Więcej ich było w publikacjach z cyklu poddanego ocenie. Wykorzystanie i rozwój Systemów Informacji Geograficznej w geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarce przestrzennej jest od dawna

widoczne na świecie oraz coraz częściej w Polsce. Habilitant swoim dorobkiem wpisuje się w nurt nazywany GIScience, dobrze by było aby kontynuował ten nurt badań i zasilił grono geografów społeczno-ekonomicznych związanych z geoinformacją. Toczy się wiele interdyscyplinarnych dyskusji na temat związane ze stosowanymi w Polsce pojęciami, teoriami i próba ich uporządkowania. Są one podejmowane w ramach konferencji *GIS w Nauce*, na konferencjach Polskiego Towarzystwa Informatyki Przestrzennej oraz *Sieci Naukowej Analiz Geoprzestrzennych (CENAGIS)*, której członkiem jest również Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Habilitant ma duży potencjał naukowy, ale jest słabo widoczny w krajowym interdyscyplinarnym środowisku związanym z geoinformacją. Warto aby się do niego włączył.

W ostatnim nurcie badań przedstawionym w autoreferacie **Studia miejskie i partycypacja w planowaniu przestrzennym**, przenikają się tematy związane z poprzednim nurtem oraz jego wykorzystaniem w planowaniu przestrzennym i partycypacji. Współpraca z Jackiem Kotusem dała bardzo dobre efekty naukowe np. *Between disorder and livability. Case of one street in postsocialist city* 2013, Brakowało jednak w autoreferacie informacji o merytorycznym wkładzie Habilitanta w wybitnie socjologicznych pracach np. Kotus, Sowada, Rzeszewski *Ponad górne szczeble „drabiny partycypacji”: Koncepcja Sherry Arnstein po pięciu dekadach*, *Studia Socjologiczne* 2019. Ich inne wspólne publikacje ukazują szerokie możliwości wykorzystania technologii SIG oraz geoinformacji w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna. gdyż łączy podejście jakościowe badań społecznych z geoinformacją. Nie znalazłam w spisach publikacji będącej w druku (Kotus, Rzeszewski 2022)

Reasumując, pod względem merytorycznym ogólny dorobek naukowy Habilitanta można ująć w następujący sposób:

- Ciągły postęp i rozszerzające się pola badawcze będące wynikiem współpracy zespołu pod kierunkiem Jacka Kotusa z równoczesnym poszukiwaniem własnej tematyki i ścieżki naukowej;
- Poszukiwanie i stosowanie nowych technologii oraz ich implementacja w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna;
- Wykorzystanie nowych cyfrowych źródeł danych (wraz z BIGDATA) oraz krytyczne podejście do ich stosowania;
- Bardzo dobra znajomość literatury światowej;

- Publikowanie w wysoko punktowanych i cenionych czasopismach naukowych;
- Umiejętność pracy w zespołach (niekiedy trudny do oceny wkład merytoryczny);
- Umiejętność krytycznej oceny wykorzystywanych danych, technologii i ich sformułowania w dyskusji naukowej;
- Wysokie wskaźniki naukowo metryczne, które świadczą o cytowalności prac;
- Umiejętność pozyskiwania i realizowania grantów badawczych NCN i IDUB (kierownictwo projektów);
- Uczestnictwo jako wykonawca w grantach badawczych krajowych i zagranicznych (University of Edinburgh, UK).

5. Aktywność naukowa Habilitanta realizowana w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej.

Habilitant wykazuje się ponadprzeciętną aktywnością naukową realizowaną wspólnie z badaczami z innych uczelni. Są to:

- kierowanie od 2020 roku międzynarodowym projektem badawczym pt. *“Przestrzeń-oprogramowanie-człowiek: rozszerzona rzeczywistość smart city”* realizowanym w konsorcjum ze Swansea University w Walii i finansowanym ze środków NCN. Badania prowadzone z wykorzystaniem technologii XR - wspólnie z Leightonem Evansem;
- stypendium (visiting fellowship) finansowane przez Maynooth University na badania prowadzone wspólnie z Maynooth Social Science Institute (MUSSI) w Irlandii (2019). Współpracę z dr Jeneen Naji w ramach projektu ERC Building City Dashboards kierowanego przez prof. Roba Kitchina;
- stypendium pobyтового NAWA w ramach programu im. Bekkera i kontynuację badań w Irlandii;
- współpraca z Łukaszem Beluchem z Uniwersytetu Jagiellońskiego w ramach kierowanego przez Habilitanta projektu *“Cyberprzestrzeń czy rozszerzona rzeczywistość - przestrzenny wymiar nowych mediów jako cyfrowa warstwa palimpsestu miejsca”*;
- współpraca z Olgą Rodak z Akademii Leona Koźmińskiego nad wykorzystaniem danych typu Big Data w geografii społeczno-ekonomicznej.

Ponadto Habilitant uczestniczył w licznych wyjazdach na konferencje krajowe i zagraniczne, a wśród nich w renomowanym Washington University, UCL Santa Barbara oraz San Diego State University Jest też czynnym recenzentem wielu czasopism naukowych krajowych i przede wszystkim zagranicznych.

Konkludując, biorąc pod uwagę powyższe, stwierdzam, że Habilitant wykazał na wysokim poziomie istotną aktywność naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej, w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt. 3 Ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Ocena dorobku dydaktycznego, organizacyjnego, popularyzatorskiego Habilitanta.

W swoim dorobku dydaktycznym Habilitant wykazał, że w okresie po uzyskaniu stopnia doktora prowadził 17 przedmiotów związanych z Systemami Informacji Geograficznej, analizą przestrzenną, technikami komputerowymi i programowaniem (nie wiadomo na jakim kierunku). W większości są to zajęcia opracowane i przygotowane przez Habilitanta. Materiały dydaktyczne są udostępniane publicznie na platformie Github. Jest to bardzo cenna inicjatywa dydaktyczna. Ponadto prowadzi On zajęcia w ramach szkół doktorskich oraz ogólnouczelnianych kursów w języku angielskim dla studentów zagranicznych. Nic nie wiadomo na temat liczby godzin zajęć dydaktycznych. W trakcie stażu w Maynooth Social Science Institute Habilitant prowadził zajęcia dla pracowników zatytułowane Web Mapping.

Habilitant był samodzielnym promotorem 2 prac magisterskich, 56 prac inżynierskich, 1 pracy licencjackiej oraz recenzentem 69 prac magisterskich, 46 inżynierskich oraz 6 licencjackich (nie wiadomo na jakim kierunku). Obecnie jest On promotorem pomocniczym w 3 przewodach doktorskich (nie podano tytułów, nazwiska doktoranta i promotora).

W pewnym momencie tekst w autoreferacie się urywa „Uczestniczyłem też...” ale mimo tego można stwierdzić, że aktywność dydaktyczna Habilitanta jest wysoka i zróżnicowana.

Aktywność organizacyjna Habilitanta jest również widoczna, pełni On różne funkcje m.in.: członka Rady Dyscypliny Geografia Społeczno-Ekonomiczna i Gospodarka Przestrzennej, Rady Dziekańskiej oraz Rady Programowej dla kierunku Geoinformacja, opiekuje się Laboratorium Geografii Cyfrowej i Systemów Informacji Geograficznej, współpracuje z Akademickim Kołem Naukowym Gospodarki Przestrzennej oraz Studenckim Kołem Naukowym Geografii. W tym miejscu autoreferatu recenzent dowiedział się, że od roku 2020

roku Habilitant jest kierownikiem Pracowni Geografii Krytycznej (wcześnie był jeszcze w Zakładzie Zachowań Przestrzennych Człowieka). Również w przeszłości aktywnie uczestniczył w pracach organizacyjnych.

Na uwagę zasługuje działalność popularyzatorska Habilitanta. Pomimo wielu obowiązków naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych znalazł on czas dla popularyzacji nauki w licznych wystąpieniach na GIS DAY, Festiwalu Nauki i Sztuki, a także w liceach w Koninie, Kaliszu czy Poznaniu.

Swoje doświadczenia naukowe z zakresu PPGIS Habilitant udostępnia społecznościom lokalnym np. stworzenie we współpracy z Radą poznańskiego osiedla Jeżyce mapy interaktywnej konsultacji społecznych (<http://jezyce.geoprezentacja.pl/>).

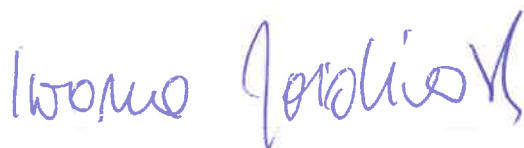
Jestem pod dużym pozytywnym wrażeniem pracy pozanaukowej dla Uniwersytetu i społeczności miasta. Podsumowując, dorobek dydaktyczny, organizacyjny popularyzatorki dra Michała Rzeszewskiego oceniam pozytywnie – na bardzo wysokim poziomie.

Wniosek końcowy

Zgodnie z art. 219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j.: Dz.U. z 2021 r. poz. 478), stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:

- 1) posiada stopień doktora;
- 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym
  - b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie **art. 267 kryteria ewaluacji jakości działalności naukowej** ust. 2 pkt 2 lit. b, lub
- 3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

W przedmiotowym postępowaniu habilitacyjnym wymienione warunki zostały spełnione. Po szczegółowej analizie dorobku Kandydata do stopnia naukowego doktora habilitowanego – dra Michała Rzeszewskiego jednoznacznie pozytywnie oceniam przedmiotowy dorobek, jako spełniający kryteria merytoryczne i formalne w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego. Tym samym rekomenduję nadanie dr. Michałowi Rzeszewskiemu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna.

Łódź, dnia 4.07. 2022 r.

Dr hab. Iwona Jażdżewska prof. UŁ
Instytut Geografii Miast, Turyzmu i Geoinformacji
Wydział Nauk Geograficznych
Uniwersytet Łódzki

Recenzja osiągnięć naukowych dr Michała Rzeszewskiego

w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego

w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna prowadzonym przez Radę Naukową Dyscypliny Geografia Społeczno-Ekonomiczna i Gospodarka Przestrzenna Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu

1. Podstawy formalno-prawne sporządzenia recenzji

Podstawę prawną sporządzenia recenzji stanowi pismo prof. dra hab. Pawła Churskiego Przewodniczącego Rady Naukowej Dyscypliny Geografia Społeczno-Ekonomiczna i Gospodarka Przestrzenna Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, w którym poinformował o powołaniu mnie na recenzenta w przewodzie habilitacyjnym dr Michała Rzeszewskiego. Powołanie jest zgodne z wynikiem Uchwały nr 023/2021/2022 Rady Naukowej Dyscypliny Geografia Społeczno-Ekonomiczna i Gospodarka Przestrzenna z dnia 14 kwietnia 2021r. w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr. Michałowi Rzeszewskiemu w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna, wszczętej w dniu 14 grudnia 2021 r. Ocena recenzenta jest zgodna z wymaganiami określonymi w art. 219 ust. 1 pkt 2, Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce [Dz. U. poz. 1668].

Dokumentację wraz z pismem Przewodniczącego Rady Naukowej Dyscypliny Geografia Społeczno-Ekonomiczna i Gospodarka Przestrzenna Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu odebrałam 9 maja 2022 r. i obejmuje ona wniosek dra Michała Rzeszewskiego z dnia 13.12.2021 r. o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna wraz załącznikami:

- załącznik nr 1 dane wnioskodawcy;
- załącznik nr 2 – skan dokumentu potwierdzającego posiadanie stopnia doktora nauk o Ziemi w zakresie geografii z 7 czerwca 2011 r. ;
- załącznik nr 3 - autoreferat w języku polskim (44 strony) przedstawiający opis kariery zawodowej, dorobku oraz osiągnięć w pracy naukowo-badawczej, zawierający w szczególności:
  - informacje o posiadanych dyplomach, stopniach naukowych – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej;
  - informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych,
  - omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dn. 20 lipca 2018r. ust. 1, pkt. 2 Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce [Dz. U. poz. 1668], w tym: spis publikacji wchodzących w skład osiągnięcia naukowego wraz z określeniem indywidualnego wkładu, merytoryczny opis osiągnięcia naukowego, opis pozostałego dorobku, wskaźniki ilościowe i naukometryczne dorobku, spis literatury;
  - informacje o wykazaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej;
  - informacje o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę;
- załącznik nr 4 – wykaz osiągnięć naukowych, stanowiących znaczny wkład w rozwój dyscypliny geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna, w szczególności:
  - informację o osiągnięciach naukowych albo artystycznych, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy, w tym cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych po tytule: „Wykorzystanie mediów przestrzennych w badaniach geograficznych”,
  - informacje o aktywności naukowej albo artystycznej, w tym: wykaz opublikowanych monografii naukowych, wykaz opublikowanych rozdziałów w monografiach naukowych, wykaz opublikowanych artykułów w czasopiśmie naukowych, informacje o wystąpieniach na krajowych lub międzynarodowych konferencjach naukowych, informacje o udziale w komitetach organizacyjnych i naukowych konferencji krajowych lub międzynarodowych, informacje

o uczestnictwie w pracach zespołów badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych, członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych, informacja o odbytych stażach w instytucjach naukowych, informacja o recenzowanych pracach naukowych, informacja o udziale w zespołach badawczych, informacja o uczestnictwie w zespołach oceniających wnioski o finansowanie badań;

- informacje o współpracy z otoczeniem społecznym i gospodarczym (współpraca z sektorem gospodarczym, ekspertyzy lub inne opracowania wykonane na zamówienie instytucji publicznych lub przedsiębiorców),
- informacje naukometryczne.

— załącznik nr 5– pięć oświadczeń współautorów i jeden autora wniosku rozdziałów w monografiach i artykułów naukowych;

— załącznik nr 6 – kopie publikacji wchodzących w skład osiągnięcia.

Dostarczona przez wnioskodawcę dokumentacja pod względem formalnym i merytorycznym została przygotowana rzetelnie. Jednocześnie oświadczam, iż nie jestem współautorką żadnej z publikacji, ani recenzentem w procesach wydawniczych publikacji przedłożonych mi do recenzji.

2. Podstawowe informacje o przebiegu pracy naukowo-badawczej dra Michała Rzeszewskiego

Dr Michał Rzeszewski swoje studia oraz pracę naukowo-badawczą związał z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 2006 roku uzyskał tytuł **magistra geografii** (specjalność: kształtowanie środowiska przyrodniczego). Pod kierunkiem prof. dr hab. Karola Rotnickiego napisał i obronił pracę magisterską pt. *Ocena zagrożenia w otoczenia Zalewu Szczecińskiego i wybrzeży Zatoki Pomorskiej wskutek przyspieszonego wzrostu poziomu Bałtyku południowego; kwantyfikacja zagrożonych zasobów środowiska i scenariusze spodziewanych zmian* (recenzent prof. dr hab. Bolesław Nowaczyk). Opiekę naukową nad pracą doktorską prowadził prof. dr hab. Karol Rotnicki. Zakończyła się ona uzyskaniem w 2011 r. stopnia naukowego **doktora nauk o Ziemi w zakresie geografii**, na podstawie pracy pt. *Wpływ przyspieszonego wzrostu poziomu morza na zmiany chemizmu i natężenie akumulacji*

osadów geosystemów delt wstecznych środkowego wybrzeża południowego Bałtyku (recenzentami byli prof. dr hab. Ryszard Borówka i prof. dr hab. Mirosław Makohonienko).

Otrzymany przez Habilitanta w 2011 r. tytuł doktora spełnia pierwszy warunek nadania stopnia doktora habilitowanego wg Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Na podstawie autoreferatu można dowiedzieć się, że pracę zawodową Habilitant rozpoczął (2010-2011) jako wykładowca w Instytucie Geoekologii i Geoinformacji Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Po uzyskaniu stopnia doktora w 2011 r. został zatrudniony na stanowisku adiunkta w Zakładzie Zachowań Przestrzennych Człowieka, Instytucie Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie pracuje do chwili składania wniosku.

Oznacza to, że Habilitant w trakcie pracy zawodowej nie tylko zmienił jednostkę Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych ale i dziedzinę oraz dyscyplinę naukową wg najnowszego podziału na dyscypliny z 2018 (dyscyplina nauki o Ziemi i środowisku - dziedzina nauk ścisłych i przyrodniczych na dyscyplinę geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna - dziedzina nauk społecznych).

Wniosek był składany przez Habilitanta 13 grudnia 2021 r. Wydaje mi się, że istnieją pewne niedopatrzania w oświadczeniu Habilitanta, gdyż w 2019 r. przekształcono Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu na dwa wydziały: Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej oraz Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych. Prośbę o ocenę dorobku Habilitanta otrzymałam od Rady Naukowej Dyscypliny Geografia Społeczno-Ekonomiczna i Gospodarka Przestrzenna Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Z tego powodu pozwoliłam sobie sprawdzić zatrudnienie Habilitanta. Wg oficjalnej strony <https://wgseigp.amu.edu.pl/> Pan Dr Michał Rzeszowski pracuje obecnie na Wydziale Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej w Pracowni Geografii Krytycznej, którą kieruje.

Wykazany w przedłożonych materiałach dorobek publikacyjny obejmuje 33 pozycje. Przed uzyskaniem tytułu doktora Habilitant opublikował sześć rozdziałów w monografiach naukowych oraz jeden artykuł.

Po uzyskaniu tytułu doktora ukazały się 26 prac a wśród nich: trzy współautorskie monografie naukowe, dwa współautorskie rozdziały w monografiach naukowych oraz

dwadzieścia artykułów naukowych, z których 7 stanowi podstawę do nadania tytułu doktora habilitowanego. Prace naukowe opublikowane po uzyskaniu doktora są widoczne w wielu wartościowych czasopismach naukowych zarówno krajowych (Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna, Sprawozdania Archeologiczne, Studia Miejskie, Studia Socjologiczne, Studia Regionalne i Lokalne, Turyzm, Quaestiones Geographicae) jak i zagranicznych (Applied Geography, Cartography and Geographic Information Science, Cities, Hungarian Geographical Bulletin, ISPRS International Journal of Geo-Information, Journal of Planning Education and Research, Sedimentary Geology, Tourism Management, Quaternary Research). Tylko trzy spośród dwudziestu sześciu prac są autorstwa Dra Michała Rzeszowskiego, pozostałe są współautorskie. Niestety Habilitant nie podał roli i swojego udziału w tych publikacjach. Recenzentka docenia prace współautorskie ale pewien niepokój budzi fakt, że połowa z nich (13) powstała w zespole: Kotus, Sowada, Ewertowski, czyli zespołu Pracowni Geografii Krytycznej UAM, kierowanej obecnie przez Habilitanta (nazwisko autora Rzeszewski pojawia się tylko dwa razy jako pierwszy autor). Jako cenną uważam publikację z absolwentem geoinformacji Matuszem Orylskim w czasopiśmie ISPRS International Journal of Geo-Information.

Dr Michał Rzeszewski kilkakrotnie każdego roku występował na konferencjach naukowych zarówno krajowych jak i międzynarodowych. Po uzyskaniu stopnia doktora odnotowano 29 wystąpień (dziewięć razy jako jedyny autor, w tym w jednej zagranicznej). Organizatorzy, miejsca i kierunki konferencji zagranicznych, które wskazał Habilitant są imponujące: Seattle, Kopenhaga, Birmingham, Nowy Orlean (dwukrotnie) San Luis Obispo, Londyn (pięciokrotnie), San Francisco, Liverpool, Nowy Jork. Warto odnotować, że na jednej z zagranicznych konferencji RGS-IBG 2018 annual conference in Cardiff Habilitant organizował i prowadził sesję (wspólnie z Leightonem Evansem).

Habilitant podaje swoje wskaźniki bibliometryczne zarówno w oparciu o Web of Science, Scopus jak i Google Scholar. Liczba cytowań z różnych źródeł jest odmienna, dobrze, że mamy okazję do ich porównania. Przykładowo liczba cytowań wynosi: wg Web of Knowledge – 171, Scopus – 153, Google Scholar – 493. Najwięcej cytowań ma publikacja z pierwszego etapu kariery naukowej Habilitanta z dziedziny nauk o Ziemi (Witold Szczuciński, Mikołaj Kokociński, Michał Rzeszewski, Catherine Chagué-Goff, Mario Cachão, Kazuhisa Goto, Daisuke Sugawara, *Sediment sources and sedimentation processes of 2011 Tohoku-oki tsunami deposits on the Sendai Plain, Japan — Insights from diatoms, nannoliths and grain size distribution*, Sedimentary Geology, Volume 282, 2012, p. 40-56)

wg Scopus – 120, Google Scholar – 181 (stan na 30 czerwca 2022).

Mam pewne wątpliwości czy dorobek, oraz wskaźniki bibliometryczne z dyscypliny nauki o Ziemi powinny brać pod uwagę przy ocenie dorobku naukowego kandydata na stopień w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna. Jednak nawet po odjęciu cytowań prac z dyscypliny nauki o Ziemi, wskaźniki bibliometryczne są wysokie i godne podkreślenia. Najwięcej cytowań 10 i więcej w Scopus (poza przytoczoną powyżej) mają prace Habilitanta:

- **Rzeszewski, M.,** Kotus, J., 2019. Usability and usefulness of internet mapping platforms in participatory spatial planning. *Applied Geography* 103, 56–69. Scopus 24 , Google Scholar 48;
- Kotus, J., **Rzeszewski, M.,** Ewertowski, W., 2015. Tourists in the spatial structures of a big Polish city: Development of an uncontrolled patchwork or concentric spheres? *Tourism Management*, 50, 98–110 Scopus 18 , Google Scholar 33;
- Kotus, J., **Rzeszewski, M.,** 2013. Between disorder and livability. Case of one street in postsocialist city. *Cities* 32, 123–134 Scopus 12 , Google Scholar 25;
- **Rzeszewski, M.,** Beluch, L., 2017. Spatial Characteristics of Twitter Users—Toward the Understanding of Geosocial Media Production. *ISPRS International Journal of Geo-Information* 6, 236. Scopus 11 , Google Scholar 19;
- **Rzeszewski, M.,** 2018. Geosocial capta in geographical research – a critical analysis. *Cartography and Geographic Information Science* 18–30. Scopus 10 , Google Scholar 22.

Na uwagę zasługuje aktywność Habilitanta w projektach finansowanych w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych. Był on kierownikiem pięciu projektów finansowanych przez NCN lub IDUB oraz wykonawcą w trzech NCN i jednego Horizon 2020. Był też członkiem Panelu Ekspertów NCN w konkursie Preludium 2020.

Habilitant podejmuje też trud recenzowania licznych artykułów naukowych w krajowych i zagranicznych czasopismach naukowych.

3. Ocena osiągnięcia naukowego będącego przedmiotem postępowania

habilitacyjnego

Jako podstawę oceny dorobku naukowego spełniającego drugi warunek postępowania Habilitant przedstawił cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych po tytule: *Wykorzystanie mediów przestrzennych w badaniach geograficznych*. Są to wg daty powstania:

1. **Rzeszewski, M., Evans, L., 2020.** Virtual place during quarantine – a curious case of VRChat. *Rozwoj Regionalny i Polityka Regionalna*, 57–75.
2. **Kotus, J., Rzeszewski, M., 2020.** Online Mapping Platforms: Between Citizen-Oriented and Research-Focused Tools of Participation? *Journal of Planning Education and Research*.
3. **Rzeszewski, M., Kotus, J., 2019.** Usability and usefulness of internet mapping platforms in participatory spatial planning. *Applied Geography* 103, 56–69
4. **Rzeszewski, M., 2018.** Geosocial capta in geographical research – a critical analysis. *Cartography and Geographic Information Science* 18–30.
5. **Rzeszewski, M., Luczys, P., 2018.** Care, Indifference and Anxiety—Attitudes toward Location Data in Everyday Life. *ISPRS International Journal of Geo-Information* 7, 383.
6. **Rzeszewski, M., Beluch, L., 2017.** Spatial Characteristics of Twitter Users—Toward the Understanding of Geosocial Media Production. *ISPRS International Journal of Geo-Information* 6, 236.
7. **Rzeszewski, M., 2015.** Cyberpejzaż miasta w trakcie mega wydarzenia: Poznań, Euro 2012 i Twitter. *Studia Regionalne i Lokalne*, (59), 123–137.

Cykl publikacji został przez Habilitanta skomentowany w rozdziale 4.2 autoreferatu, w którym Autor stwierdza, że „zestaw publikacji ulokowany jest w głównej mierze na styku nurtów teoretycznych: mediów przestrzennych, mediów geospołecznościowych i podejścia krytycznego w systemach informacji geograficznej (*Critical GIS*) oraz metodologii badań geografii społeczno-ekonomicznej i geografii cyfrowej. Następnie uzasadnia tę wypowiedź, ilustrując ją rycinami 1 i 2.

Według recenzentki cyfrowe media przestrzenne w badaniach geograficznych są częścią wspólną wymienionych powyżej nurtów a nie są ulokowane na styku jak napisał Autor. Na styku mówimy wg Słownika Języka Polskiego „o jakichś przedmiotach: przylegając do siebie krawędziami” (podobnie jak w geometrii). Ponadto rycina 1 potwierdza fakt, że Autorowi chodziło o część wspólną. Autor traktuje w tekście jako synonimy pojęcia media przestrzenne

i cyfrowe media przestrzenne. Uważam, że nie są one synonimami i należałoby to wyjaśnić na wstępie.

Autor omawia pokrótce nurty teoretyczne, do których odnosi się w swoich publikacjach poddanych ocenie recenzenta. Widać dużą wiedzę i znajomość literatury krajowej a w szczególności zagranicznej podejmującej tę tematykę. Szeroko omawia zagadnienia mediów geospołecznościowych a także możliwości ich wykorzystania w badaniach geograficznych, następnie przechodzi omówienia cyfrowych mediów przestrzennych i nowych zagadnień teoretycznych jakie pojawiły się w ostatnich latach (np. geografia Internetu, neogeografia). Na zakończenie Autor odniósł się do nurtu krytycznego podejścia do SIG. Jest to bardzo ciekawy aspekt badań porównywany w literaturze do krytyki rewolucji ilościowej w geografii.

Czwartym nurtem uwzględnionym przez Habilitanta w treści wstępu (4.2) i na wykresie była 1 metodologii badań geografii społeczno-ekonomicznej. Niestety, ale nie odniósł się do niej w opisie „styków” z omawianymi wcześniej nurtami teoretycznymi.

Generalne uwagi do tej części autoreferatu są następujące:

1. Habilitant ma odpowiednie podłoże teoretyczne w zakresie trzech pierwszych nurtów teoretycznych, o których wspomina na wstępie tj.: mediów przestrzennych, mediów geospołecznościowych i podejścia krytycznego w Systemach Informacji Geograficznej;
2. Brak odniesień do metodologii badań geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej, w której Habilitant stara się o stopień naukowy (Są one jedynie widoczne jako przykłady w poprzednich nurtach).
3. Występują pewne nieścisłości w terminologii, np. kiedy Autor pisze o mediach przestrzennych lub cyfrowych mediach przestrzennych, czy media geospołecznościowe znaczą to samo co geospołecznościowe;
4. Brakuje wskazania głównego celu badań, którego wynikiem jest zaprezentowany cykl publikacji;
5. Cykl poddany ocenie powinien mieć tytuł *Wykorzystanie cyfrowych mediów przestrzennych w badaniach w geograficznych* lub bardziej precyzyjnie *w geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarce przestrzennej*.

Cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych poddanych ocenie obejmuje siedem artykułów, które zostały pogrupowane przez Habilitanta na trzy kategorie tematyczne. Będą one omówione w kolejności podanej przez Habilitanta w autoreferacie.

Pierwsza kategoria nazwana została „**Media przestrzenne jako cyfrowa reprezentacja miejsca**” i zawiera dwie publikacje:

Rzeszewski, M., 2015. *Cyberpejzaż miasta w trakcie megawydarzenia: Poznań, Euro2012 i Twitter.* *Studia Regionalne i Lokalne*, (59), 123–137..

Rzeszewski, M., Evans, L., 2020. Virtual place during quarantine – a curious case of VRChat. *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*, 57–75

Cyfrowe media przestrzenne są ukazane jako cyfrowe media społecznościowe, w których przestrzeń może być rozumiana jako materialna lokalizacja np. w Poznaniu lub wirtualna generowana cyfrowo poprzez technologię *VR - virtual reality*. Artykuły dają dobre podstawy do innych badań społecznych i dyskusji na temat możliwości badawczych mediów społecznościowych w geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarce przestrzennej, na przykład rzeczywistych lub wirtualnych zachowań przestrzennych a także wizerunku miasta.

Druga kategoria nosi tytuł **Media przestrzenne jako narzędzie planowania przestrzennego i zawiera dwie pozycje:**

Rzeszewski, M., Kotus, J., 2019. Usability and usefulness of internet mapping platforms in participatory spatial planning. *Applied Geography* 103, 56–69.

Kotus, J., Rzeszewski, M., 2020. Online Mapping Platforms: Between Citizen-Oriented and Research-Focused Tools of Participation? *Journal of Planning Education and Research*

Z punktu widzenia geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej prezentowane artykuły odnoszą się do planowania przestrzennego, a w szczególności jednego z elementów planowania a mianowicie partycypacji społecznej. Autorzy zajęli się możliwościami wykorzystania mapowych platform internetowych jako narzędzia możliwego do wykorzystania w dyskusji pomiędzy mieszkańcami a planistami na temat planów zagospodarowania przestrzennego. Zbadali oni m.in. użyteczność map internetowych ich percepcja wśród użytkowników. Wyniki są bardzo interesujące, gdyż odbiegały od stereotypowych schematów np. wpływu wieku użytkowników na wyniki uzyskane ze ich wskazań, a także powierzchownych relacji społecznych tworzonych przy nieodpowiednim użyciu technologii. Interesujący jest również wniosek, że niewyszkoleni użytkownicy mediów

społecznościowych nie są w stanie produkować informacji przestrzenną w zadowalającej jakości. Można ten wniosek odnieść nie tylko to PPGIS ale również szerzej.

Trzecia kategoria skupia uwagę na **Mediach przestrzennych jako źródłach danych w geografii społeczno-ekonomicznej.**

Rzeszewski, M., Beluch, L., 2017. Spatial Characteristics of Twitter Users—Toward the Understanding of Geosocial Media Production. *ISPRS International Journal of Geo-Information* 6, 236

Rzeszewski, M., Luczys, P., 2018. Care, Indifference and Anxiety—Attitudes toward Location Data in Everyday Life. *ISPRS International Journal of Geo-Information* 7, 383.

Rzeszewski, M., 2018. Geosocial capta in geographical research – a critical analysis. *Cartography and Geographic Information Science* 18–30.

Trzy artykuły zaprezentowane w ramach trzeciej kategorii są niezwykle ważne z punktu widzenia geografii społeczno-ekonomicznej. Ich lektura przybliży wieloaspektowość tych danych oraz potrzebę zrozumienia ich specyfiki. Autor podchodzi krytycznie do jakości danych z mediów geospołecznościowych i możliwości ich wykorzystania w badaniach naukowych. Zwraca uwagę na temat kilku kwestii:

- Reprezentatywności tych danych;
- Struktury społeczno-przestrzennej użytkowników mediów;
- Kontekstów kulturowych, społecznych i przestrzennych użytkowników;
- Problemu wrażliwości danych i związanej z nim możliwości naruszenia indywidualnej prywatności;
- Postaw użytkowników wobec danych lokalizacyjnych;
- Specyfiki użytkowników serwisów np.: Twittera, Instagrama, Flickera;
- Różnic w sposobie produkcji mediów geospołecznościowych w odmiennych ekosystemach oprogramowania i cyfrowych usług.

Zagadnienia poruszane przez Habilitanta powinny być promowane wśród geografów, którzy zamierzają lub wykorzystują dane z serwisów geospołecznościowych, gdyż mogą oni uniknąć błędnych interpretacji danych i wyciągniętych na ich podstawie wniosków. Autor zwraca również uwagę, że oprócz pochodzenia oraz specyfiki omawianych danych należy mieć na uwadze procesy jakie zachodzą w mediach społecznościowych, które są niejasne i zmieniające się co może utrudniać ich prawidłowe wykorzystanie w nauce.

Podsumowując swoje osiągnięcia naukowe Habilitant wskazuje na wpływ powyższych publikacji na rozwój dyscypliny geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna. Zwraca On uwagę na to, że „Prezentowany cykl prac naukowych wiąże się całościowo z tematyką mediów przestrzennych jako źródła danych, narzędzia badawczego i przede wszystkim przedmiotu badań w geografii społeczno-ekonomicznej.

Uwagi i komentarze do osiągnięcia naukowego

Publikacje podane zaopiniowaniu przez recenzenta oceniam bardzo wysoko. Ich treść, wartość naukowa wnoszą nowe, interesujące teorie, tematy badawcze oraz dyskusję naukową. Czasopisma, w których były opublikowane mają wysoką rangę krajową (Studia Regionalne i Lokalne, Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna) jak i zagraniczną (Applied Geography, Cartography and Geographic Information Science, ISPRS International Journal of Geo-Information, Journal of Planning Education and Research). Wysoko cenię krytyczne podejście Habilitanta do możliwości wykorzystania cyfrowych danych pochodzących z mediów geospołecznościowych. Korzysta z nich z pełną świadomością ich zalet ale również ułomności.

Moje krytyczne uwagi dotyczą przede wszystkim komentarza Habilitanta zawartego w autoreferacie na temat osiągnięć naukowych przedstawionych recenzentowi i cyklu publikacji zgłoszonych do nadania tytułu doktora habilitowanego.

Zgadzam się z Habilitantem, że publikacje mają pozytywny wpływ na rozwój dyscypliny, w której ubiega się On o tytuł. Chciałabym jednak zwrócić uwagę, że w paragrafie 4.2 *Merytoryczny opis osiągnięcia naukowego* wspomniał w rycinie 1 o **czterech** (media przestrzennych, media geospołecznościowych, podejście krytyczne w SIG oraz metodologia badań geografii społeczno-ekonomicznej) a w tekście omawiającym rycinę **trzech** nurtach teoretycznych (mediach przestrzennych, mediach geospołecznościowych i podejściu krytycznym w systemach informacji geograficznej (Critical GIS) oraz metodologii badań geografii społeczno-ekonomicznej i geografii cyfrowej).

Już na wstępie pojawiają się niejasności, w szczególności do rycin:

1. Brak geografii cyfrowej na rycinie 1,
2. Połączenie mediów geospołecznościowych z podejściem krytycznym w SIG w tekście (choć na rycinie są dwa odrębne obszary badań).

3. Cyfrowe media przestrzenne w badaniach geograficznych są częścią wspólną czterech nurtów teoretycznych, jednak nie wiadomo z jakiego powodu Autor wyciął fragment mediów przestrzennych z metodologii badań geografii społeczno-ekonomicznej;
4. Rozpoczęcie opisu od cyfrowych mediów przestrzennych bez komentarza czy są one tożsame z mediami przestrzennymi uważam za niejasne.

Zagadnienia lub nurty teoretyczne, o których Habilitant wspomniał (4.2) „ pozwolę sobie w skrótowy sposób zarysować wymienione wyżej nurty myślowe, składające się na kontekst prezentowanego osiągnięcia” nie są przez Niego omówione w całości. Trzy pierwsze tematy, które zawarł w rycinie 1 zostały przez Habilitanta szeroko omówione: media przestrzenne, media geospołecznościowe wraz z pochodzącymi z nich danymi oraz krytyka SIG. Część wspólna tych zagadnień z metodologią badań geografii społeczno-ekonomicznej nie została przez Habilitanta rozwinięta. Dopiero na sam koniec 4.2 pojawia się jedno zdanie Autora o mediach przestrzennych jako źródle danych, narzędziach badawczych i przede wszystkim przedmiocie badań w geografii społeczno-ekonomicznej. Nie mam wątpliwości, że tematyka mediów przestrzennych może i powinna być przedmiotem badań w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna, nawet śmiem twierdzić, że Habilitant właśnie takie badania prowadzi ale nie wyartykułował tego odpowiednio wcześniej na początku podrozdziału *Merytoryczny opis osiągnięcia naukowego*.

Jak wspomniano uprzednio, Habilitant ma szeroką znajomość literatury na temat mediów przestrzennych ale brakuje mi w Jego tekście pewnej dyskusji na tematy związane z mediami przestrzennymi a nawet z samym pojęciem media. W języku polskim media mają dwojakie znaczenie: instalacje w budynku lub mass media czyli środki masowego przekazu: prasa, radio, telewizja, Internet. Oczekiwałam od Habilitanta nie tylko znajomości literatury zagranicznej ale próby uporządkowania tej terminologii w Polsce. Zawłaszcza w kontekście przedmiotu badań. Zachęcam do tego w przyszłości.

Cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych poddanych został pogrupowany przez Habilitanta na trzy kategorie tematyczne: Media przestrzenne jako cyfrowa reprezentacja miejsca, Media przestrzenne jako narzędzie planowania przestrzennego, Media przestrzennych jako źródłach danych w geografii społeczno-ekonomicznej. Uważam, że Habilitant odpowiednio je pogrupował, ale rycina 2 jest dla recenzenta kontrowersyjna. Jeśli przyjąć, że szare koła oznaczają to samo co na rycinie 1 to można zadać kilka pytań:

- Czy w artykułach z grupy media przestrzenne jako cyfrowa reprezentacja miejsca nie było nawiązania do krytycznego SIG?

- Czy media przestrzenne nie były równocześnie źródłem danych geograficznych jak i narzędziem planowania przestrzennego?

Według recenzentki media przestrzenne były również podmiotem badań Habilitanta.

Podsumowując, rycina 2 nie ułatwia czytelnikowi zrozumienia intencji Autora, wręcz przeciwnie. Dobrane kolory mogą ale nie muszą oznaczać przenikanie się tematów, Brak w nich nawiązania do ryciny 1.

Posługiwanie się terminami z geometrii jak styki i część wspólna kilku zbiorów oraz odniesień angielskich terminów używanych w języku polskim nie należy do najlepszych stron Habilitanta.

Niezależnie od powyższych krytycznych uwag, w mojej opinii cykl prac pod wspólnym tytułem *Wykorzystanie mediów przestrzennych w badaniach geograficznych* autorstwa Michała Rzeszewskiego spełnia wymagania ustawowe stawiane osiągnięciu naukowemu, wynikające z art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

4. Ocena pozostałych osiągnięć naukowych

Dorobek naukowy Habilitanta po uzyskaniu stopnia doktora ma szereg innowacyjnych i rozwijających dyscyplinę geografii społeczno-ekonomiczną i gospodarkę przestrzenną aspektów.

Najnowsze osiągnięcia naukowe Habilitant związał z badaniami **rozszerzonej rzeczywistości** w nurcie badań mediów przestrzennych. Wirtualną rzeczywistość (VR - *virtual reality*) jak i rozszerzoną rzeczywistość (AR - *augmented reality*) odnosił do geografii cyfrowej oraz badań społecznych postrzegania i percepcji przestrzeni oraz miejsc. We współautorskich artykułach z Leightonem Evansem (*Virtual place during quarantine – a curious case of VRChat*, 2020; *Being-there when there is not there: live performance, social VR and COVID-19*, 2022) oraz Mateuszem Orylskim (*Usability of WebXR Visualizations in Urban Planning*, 2021) przedstawił kilka ciekawych możliwości badań. Są to jedne z pierwszych tego typu prac naukach geograficznych, które mogą mieć również zastosowanie praktyczne np. planowaniu przestrzennym, geografii miast, turystyki i innych. Łączenie materialnej i wirtualnej przestrzeni w badaniach geograficznych wymagać będzie znajomości nie tylko technologii ale również wypracowania teorii i krytycznego podejścia do metod i uzyskanych wyników. Doświadczenie

Habilitanta daje nadzieję, że będzie ten nurt badań odpowiednio rozwijał w swojej karierze naukowej. Dobrze by było aby Habilitant w następnych latach uporządkował terminologię, teorie i metody na gruncie geografii z uwzględnieniem specyfiki języka polskiego.

Bardzo interesująca jest grupa prac naukowych z 2015 r. będących wynikiem współpracy z Jackiem Kotusem (kierownikiem grantu EBEH) na temat **zachowań przestrzennych turystów** w mieście (np. *Tourists in the spatial structures of a big Polish city: Development of an uncontrolled patchwork or concentric spheres?; Methodological triangulation in movement pattern research*). Doświadczenie Habilitanta w zakresie możliwości wykorzystania Systemów Informacji Geograficznej połączone z doświadczeniem kierownika projektu dało interesujące wyniki w zakresie geograficznych badań społecznych. Połączenie doświadczenia badawczego kilku geografów opublikowano w książce Kotus, J., Rzeszewski, M., & Bajerski, A. (2015). *Przyjezdni w strukturze miasta: Miasto wobec przyjezdnych: studenci i turyści w mieście w kontekście koncepcji "city users"*. Wysoko oceniam artykuł (*Applying 'Mixed Methods' In The Study Of Tourist Behaviours In The City – An Example Of Conceptualization And Application (Discursive Article)*), w którym zaprezentowali algorytm postępowania badawczego wg metody quasi-eksperymentu połączonego z wykorzystaniem technik rejestracji ruchu GPS oraz metod jakościowych badań socjologicznych.

Habilitant określa część swoich badań w nurcie **geografii krytycznej i systemów informacji geograficznej**. Jeśli dobrze zrozumiałam z autoreferatu geografia krytyczna odnosi się przede wszystkim do „spojrzenia na to w jaki sposób metody SIG i dane przestrzenne są wykorzystywane w praktyce i jakie skutki społeczne i kulturowe są tego rezultatem”. Jest bardzo ważny aspekt badań naukowych związanych z geoinformacją, podejmowany od lat wśród amerykańskich badaczy, zaś w Polsce rzadko spotykany.

Publikacje z tego nurtu pojawiają się u Habilitanta we współautorstwie z archeolożką (*The InterSecT project—Mitigating barriers in the GIS usage in interdisciplinary archaeological research* 2013), geografami (*Problem harmonizacji i integracji danych w systemach informacji geograficznej na potrzeby oceny uwarunkowań rozwoju przestrzennego* 2013, *Czy więcej znaczy lepiej? Badania ilościowe w geografii społeczno-ekonomicznej ery Big Data* 2019, *Krytyczne wizje geografii i planowania – sposoby myślenia, praktyka badawcza, niezgoda i naukowy aktywizm* 2020). Uważam, że jedynie w trzeciej i czwartej z wymienionych publikacji można odnaleźć elementy krytyczne i pogłębioną dyskusję. Więcej ich było w publikacjach z cyklu poddanego ocenie. Wykorzystanie i rozwój Systemów Informacji Geograficznej w geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarce przestrzennej jest od dawna

widoczne na świecie oraz coraz częściej w Polsce. Habilitant swoim dorobkiem wpisuje się w nurt nazywany GIScience, dobrze by było aby kontynuował ten nurt badań i zasilił grono geografów społeczno-ekonomicznych związanych z geoinformacją. Toczy się wiele interdyscyplinarnych dyskusji na temat związane ze stosowanymi w Polsce pojęciami, teoriami i próba ich uporządkowania. Są one podejmowane w ramach konferencji *GIS w Nauce*, na konferencjach Polskiego Towarzystwa Informatyki Przestrzennej oraz *Sieci Naukowej Analiz Geoprzestrzennych (CENAGIS)*, której członkiem jest również Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Habilitant ma duży potencjał naukowy, ale jest słabo widoczny w krajowym interdyscyplinarnym środowisku związanym z geoinformacją. Warto aby się do niego włączył.

W ostatnim nurcie badań przedstawionym w autoreferacie **Studia miejskie i partycypacja w planowaniu przestrzennym**, przenikają się tematy związane z poprzednim nurtem oraz jego wykorzystaniem w planowaniu przestrzennym i partycypacji. Współpraca z Jackiem Kotusem dała bardzo dobre efekty naukowe np. *Between disorder and livability. Case of one street in postsocialist city* 2013, Brakowało jednak w autoreferacie informacji o merytorycznym wkładzie Habilitanta w wybitnie socjologicznych pracach np. Kotus, Sowada, Rzeszewski *Ponad górne szczeble „drabiny partycypacji”: Koncepcja Sherry Arnstein po pięciu dekadach*, *Studia Socjologiczne* 2019. Ich inne wspólne publikacje ukazują szerokie możliwości wykorzystania technologii SIG oraz geoinformacji w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna. gdyż łączy podejście jakościowe badań społecznych z geoinformacją. Nie znalazłam w spisach publikacji będącej w druku (Kotus, Rzeszewski 2022)

Reasumując, pod względem merytorycznym ogólny dorobek naukowy Habilitanta można ująć w następujący sposób:

- Ciągły postęp i rozszerzające się pola badawcze będące wynikiem współpracy zespołu pod kierunkiem Jacka Kotusa z równoczesnym poszukiwaniem własnej tematyki i ścieżki naukowej;
- Poszukiwanie i stosowanie nowych technologii oraz ich implementacja w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna;
- Wykorzystanie nowych cyfrowych źródeł danych (wraz z BIGDATA) oraz krytyczne podejście do ich stosowania;
- Bardzo dobra znajomość literatury światowej;

- Publikowanie w wysoko punktowanych i cenionych czasopismach naukowych;
- Umiejętność pracy w zespołach (niekiedy trudny do oceny wkład merytoryczny);
- Umiejętność krytycznej oceny wykorzystywanych danych, technologii i ich sformułowania w dyskusji naukowej;
- Wysokie wskaźniki naukowo metryczne, które świadczą o cytowalności prac;
- Umiejętność pozyskiwania i realizowania grantów badawczych NCN i IDUB (kierownictwo projektów);
- Uczestnictwo jako wykonawca w grantach badawczych krajowych i zagranicznych (University of Edinburgh, UK).

5. Aktywność naukowa Habilitanta realizowana w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej.

Habilitant wykazuje się ponadprzeciętną aktywnością naukową realizowaną wspólnie z badaczami z innych uczelni. Są to:

- kierowanie od 2020 roku międzynarodowym projektem badawczym pt. *“Przestrzeń-oprogramowanie-człowiek: rozszerzona rzeczywistość smart city”* realizowanym w konsorcjum ze Swansea University w Walii i finansowanym ze środków NCN. Badania prowadzone z wykorzystaniem technologii XR - wspólnie z Leightonem Evansem;
- stypendium (visiting fellowship) finansowane przez Maynooth University na badania prowadzone wspólnie z Maynooth Social Science Institute (MUSI) w Irlandii (2019). Współpracę z dr Jeneen Naji w ramach projektu ERC Building City Dashboards kierowanego przez prof. Roba Kitchina;
- stypendium pobytowego NAWA w ramach programu im. Bekkera i kontynuację badań w Irlandii;
- współpraca z Łukaszem Beluchem z Uniwersytetu Jagiellońskiego w ramach kierowanego przez Habilitanta projektu *“Cyberprzestrzeń czy rozszerzona rzeczywistość - przestrzenny wymiar nowych mediów jako cyfrowa warstwa palimpsestu miejsca”*;
- współpraca z Olgą Rodak z Akademii Leona Koźmińskiego nad wykorzystaniem danych typu Big Data w geografii społeczno-ekonomicznej.

Ponadto Habilitant uczestniczył w licznych wyjazdach na konferencje krajowe i zagraniczne, a wśród nich w renomowanym Washington University, UCL Santa Barbara oraz San Diego State University Jest też czynnym recenzentem wielu czasopism naukowych krajowych i przede wszystkim zagranicznych.

Konkludując, biorąc pod uwagę powyższe, stwierdzam, że Habilitant wykazał na wysokim poziomie istotną aktywność naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej, w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt. 3 Ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Ocena dorobku dydaktycznego, organizacyjnego, popularyzatorskiego Habilitanta.

W swoim dorobku dydaktycznym Habilitant wykazał, że w okresie po uzyskaniu stopnia doktora prowadził 17 przedmiotów związanymi z Systemami Informacji Geograficznej, analizą przestrzennej, technikami komputerowymi i programowaniem (nie wiadomo na jakim kierunku). W większości są to zajęcia opracowane i przygotowane przez Habilitanta. Materiały dydaktyczne są udostępniane publicznie na platformie Github. Jest to bardzo cenna inicjatywa dydaktyczna. Ponadto prowadzi On zajęcia w ramach szkół doktorskich oraz ogólnouczelnianych kursów w języku angielskim dla studentów zagranicznych. Nic nie wiadomo na temat liczby godzin zajęć dydaktycznych. W trakcie stażu w Maynooth Social Science Institute Habilitant prowadził zajęcia dla pracowników zatytułowane Web Mapping.

Habilitant był samodzielnym promotorem 2 prac magisterskich, 56 prac inżynierskich, 1 pracy licencjackiej oraz recenzentem 69 prac magisterskich, 46 inżynierskich oraz 6 licencjackich (nie wiadomo na jakim kierunku). Obecnie jest On promotorem pomocniczym w 3 przewodach doktorskich (nie podano tytułów, nazwiska doktoranta i promotora).

W pewnym momencie tekst w autoreferacie się urywa „Uczestniczyłem też...” ale mimo tego można stwierdzić, że aktywność dydaktyczna Habilitanta jest wysoka i zróżnicowana.

Aktywność organizacyjna Habilitanta jest również widoczna, pełni On różne funkcje m.in.: członka Rady Dyscypliny Geografia Społeczno-Ekonomiczna i Gospodarka Przestrzennej, Rady Dziekańskiej oraz Rady Programowej dla kierunku Geoinformacja, opiekuje się Laboratorium Geografii Cyfrowej i Systemów Informacji Geograficznej, współpracuje z Akademickim Kołem Naukowym Gospodarki Przestrzennej oraz Studenckim Kołem Naukowym Geografii. W tym miejscu autoreferatu recenzent dowiedział się, że od roku 2020

roku Habilitant jest kierownikiem Pracowni Geografii Krytycznej (wcześnie był jeszcze w Zakładzie Zachowań Przestrzennych Człowieka). Również w przeszłości aktywnie uczestniczył w pracach organizacyjnych.

Na uwagę zasługuje działalność popularyzatorska Habilitanta. Pomimo wielu obowiązków naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych znalazł on czas dla popularyzacji nauki w licznych wystąpieniach na GIS DAY, Festiwalu Nauki i Sztuki, a także w liceach w Koninie, Kaliszu czy Poznaniu.

Swoje doświadczenia naukowe z zakresu PPGIS Habilitant udostępnia społecznościom lokalnym np. stworzenie we współpracy z Radą poznańskiego osiedla Jeżyce mapy interaktywnej konsultacji społecznych (<http://jezyce.geoprezentacja.pl/>).

Jestem pod dużym pozytywnym wrażeniem pracy pozanaukowej dla Uniwersytetu i społeczności miasta. Podsumowując, dorobek dydaktyczny, organizacyjny popularyzatorki dra Michała Rzeszewskiego oceniam pozytywnie – na bardzo wysokim poziomie.

Wniosek końcowy

Zgodnie z art. 219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j.: Dz.U. z 2021 r. poz. 478), stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:

- 1) posiada stopień doktora;
- 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym
  - b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie **art. 267 kryteria ewaluacji jakości działalności naukowej** ust. 2 pkt 2 lit. b, lub
- 3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

W przedmiotowym postępowaniu habilitacyjnym wymienione warunki zostały spełnione. Po szczegółowej analizie dorobku Kandydata do stopnia naukowego doktora habilitowanego – dra Michała Rzeszewskiego jednoznacznie pozytywnie oceniam przedmiotowy dorobek, jako spełniający kryteria merytoryczne i formalne w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego. Tym samym rekomenduję nadanie dr. Michałowi Rzeszewskiemu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna.

Łukasz Jodłowski